

„De Reeuwijkse Hout“ startplaats op zaterdag 2 september

2023

Als wij aankomen op bovenstaand adres, zijn de meesten al aanwezig. Wij hebben wat vertraging opgelopen, omdat we het knooppunt 21 niet konden vinden. Google Maps heeft ons op het goede spoor gebracht. Even later schuiven we aan bij de koffie met gebak!

Anneloes, Rien en Hugo

Hugo, Ellen, Riet en Marian

Het wachten is nu alleen nog op Hans en Ilja; maar zij zijn onderweg! Ook zij gebruiken even later koffie met wat lekkers. Dan maken we om half twaalf aanstalten om te gaan fietsen. Hans en Ilja hebben fietsen op niveau, maar of dat zo prettig is?

Riet, Anneloes en Hugo

Hans en Ilja

Iets voor twaalf uur bereiken we het plaatsje Tempel. Er staat bij een huis Hans van de Wolf aan de straat en Ellen stopt. Deze Hans vertelt ons dat twee jaar geleden aan de overkant men heeft staan werken onderaan de dijk. Dat had zoveel invloed op de stevigheid van de dijk, dat deze het begaf. Het water spoelde tot hier en zette het tussenliggende gebied onder water. Nu zijn ze pas begonnen om alles weer veilig te maken!

Tempel is een buurtschap behorende tot de gemeente Bodegraven-Reeuwijk in de Nederlandse provincie Zuid-Holland. Het ligt ten noorden van Reeuwijk nabij Oud-Reeuwijk en heeft 195 inwoners.

*Hans: „Het werd weleens tijd dat men daar aan begon!”
Na 2 jaar, dat kunnen wij beamen!*

Drukke bij de bewuste dijk →

Na bijna een uur fietsen:

*We naderen een brug en Ellen zet de hele ploeg stil. Wat voor bijzonders heeft ze te vertellen?
Ellen: „We steken hier de Oude Rijn over.”*

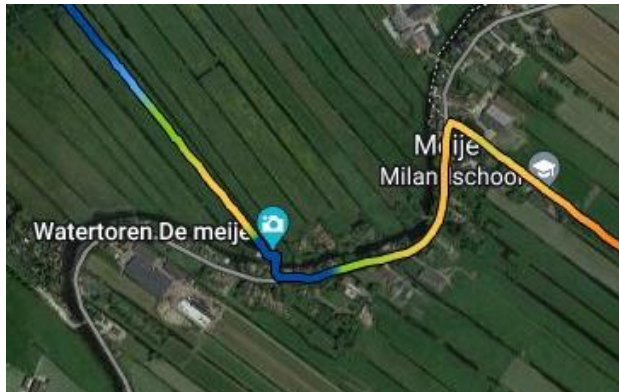

↑ links en ↓ rechts de Oude Rijn

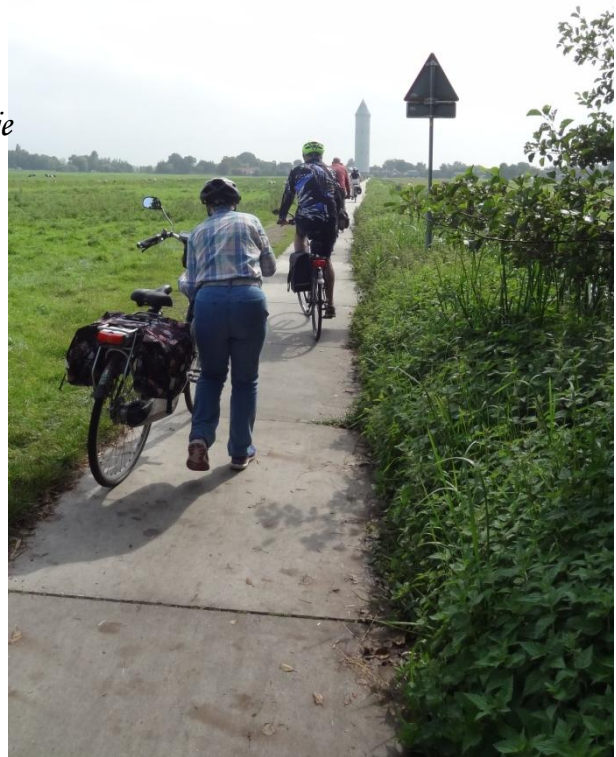
Een half uurtje verder gefietst en er komt een toren in zicht. Het blijkt de watertoren De Meije te zijn. We nemen hier even de tijd om ons

vochtgehalte op peil te brengen. Of te juichen naar de fotograaf! Een voorbijganger wil deze meute wel op de gevoelige plaat zetten en zo ziet dat er dan uit.

Riet heeft verstandig wat verfrissend water meegenomen!

Hans wil de watertoren op? Ija:, Ik hou zijn fiets dan wel vast!"

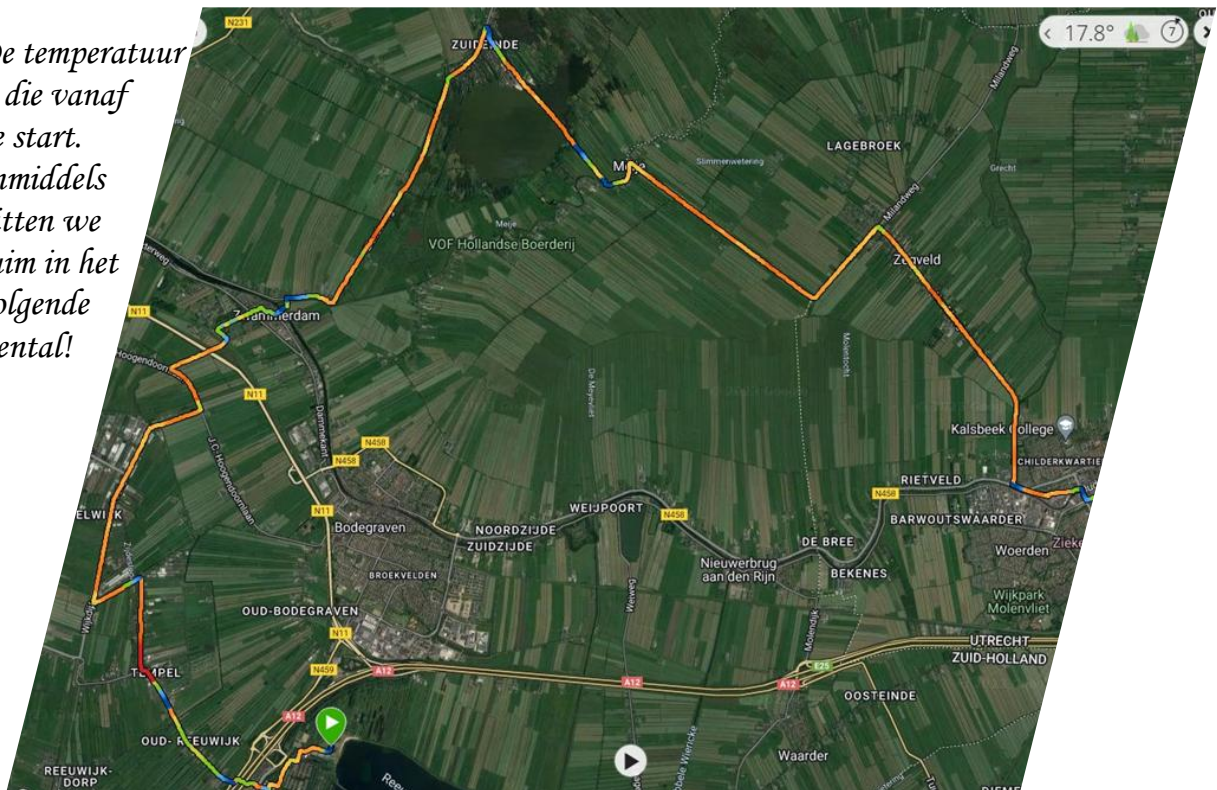

Fri Beenakkers – Hans Keizer – Hugo Tijmsmans – Ellen van de Bunt – IJsa Keizer – Rien van Haperen – Marian van Haperen – Riet van der Enden – Anneloes Beenakkers

Tegen 14 uur rijden we het centrum van Woerden binnen en hebben we energie-trek, omdat het gebak allang verbruikt is. Zie hieronder de route die tot nu toe is afgelegd.

De temperatuur is die vanaf de start. Inmiddels zitten we ruim in het volgende tiental!

Ellen & Riet hebben gereserveerd!

Het is een mooi plekje op de Markt. Dus midden in het centrum. Natuurlijk heeft ook deze uitbater gezorgd voor veel schaduw middels parasols. Zo kunnen we eerst een drankje bestellen, terwijl we de menukaart uitgebreid kunnen bestuderen.

↓ Het terras naast de vroegere kazerne.

De voormalige kazerne staat er al sinds 1790 en heeft door de jaren heen veel meegemaakt. Het is dan ook erg bijzonder dat de kazerne er vandaag de dag nog zo mooi bijstaat. Het had heel anders af kunnen lopen met dit monumentale gebouw. De kazerne heeft tegenwoordig wel een andere functie dan wat jaren geleden. Tegenwoordig is er veel horeca te vinden en bruijst het kazerneplein!

H
u
s
o
m
o
e
t
d
i
e
t
r
u
i
n
i
e
t
u
i
t
p

Ik zie wat je bedoelt, Hugo!

Maar vlak Rien niet uit!

*vriendelijk personeel
biedt aan, om ons als
groep te fotograferen*

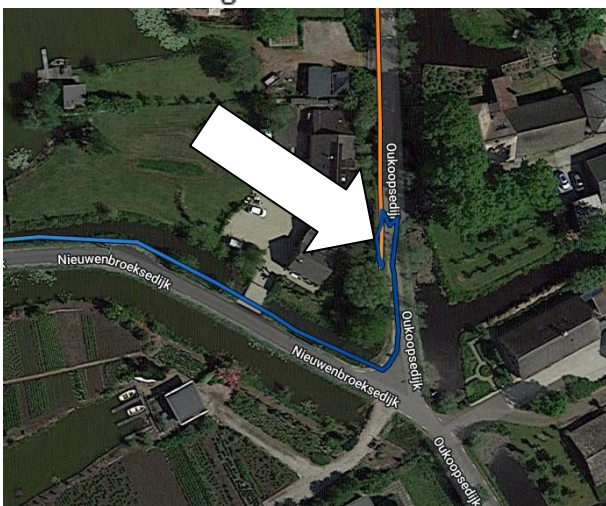
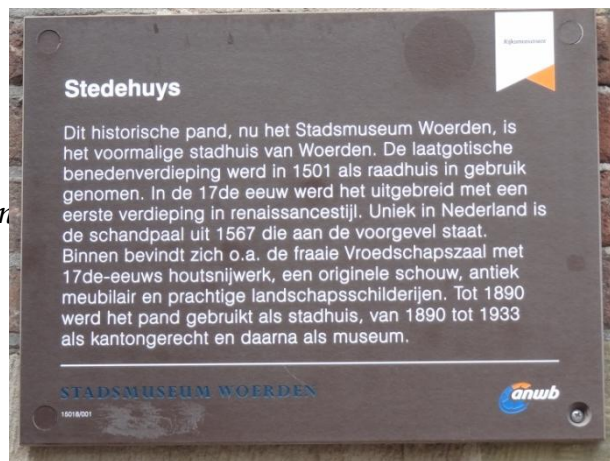
Van half vier tot kwart voor vier mogen we het centrum bezoeken. Ja, dan durf je niet uit te zwermen of een museum in te duiken. Dichtbij kom je al snel langs het oude stadhuis dat nu functioneert als museum. Rechts op de hoek van dit gebouw valt de schandpaal/kaak op. Hij wordt niet bezet! Vrij te gebruiken?

De stad Woerden wil nog wel wat info over het gebouw aan ons kwijt.

Zoals afgesproken bestijgen we om kwart voor vier onze stalen rossen weer en vervolgen wij de door Ellen en Riet uitgestippelde weg.

Drie kwartier later volgt een zeer korte stop. Het is op deze kaart te zien als een donker blauw stukje route. Misschien wel handig als ik even aangeef hoe je de kleuren moet lezen! Langzamer Sneller

Waarom er gestopt wordt? Ellen zei in het voorbij gaan van deze plek; „Hier is Koos geboren en hij heeft hier tot aan zijn trouwen gewoond!” Dus vlug afremmen. Ik wil er een foto van, maar ben al te ver; dus een paar passen terug en Ellen ervoor geposteerd!

***Een foto waard:
Ellen voor het
geboortehuis
van Koos van de Bunt!***

Dan vlug weer verder. Maar waarom vlug? We hebben tijd in overvloed. Dat blijkt wel als we een kwartiertje verderop een bruggetje overgaan en daar een ijscoman druk doende zien om van zijn waar af te komen. Van Ellen krijgen we te horen, dat als je aan deze Hortensedijk woont en je een taxi bestelt, het slim is om niet deze straatnaam op te geven, maar gewoon: „Ik wil naar opa Antonio!” Ja, dan komt het goed. Opa Antonio heeft ook vandaag veel klandizie. Zoals van de mensen die hier onder het bruggetje doorvaren. Is de hoogte van de boot te groot, dan moet je zelf de brug bedienen. Had ik nog nooit gezien! We besluiten een ijsje te pakken en sluiten achteraan in de rij: Anneloes trakteert. Achter ons groeit de rij liefhebbers van ijs gestaag verder!

↑ Wachten op je beurt als WIJ al een ijsje gescoord hebben!

Nu zijn we bijna rond gefietst. We groeten Koos nog op de begraafplaats.

Als we de Raadhuisstraat opdraaien komen we automatisch bij de woning van Ellen langs. Nummer 79! Zij zet ons hier aan de kant, want ze „moet” nog even naar binnen? Even later komt ze terug met pakjes stroopwafels en trakteert ze de groep; wat een schat!

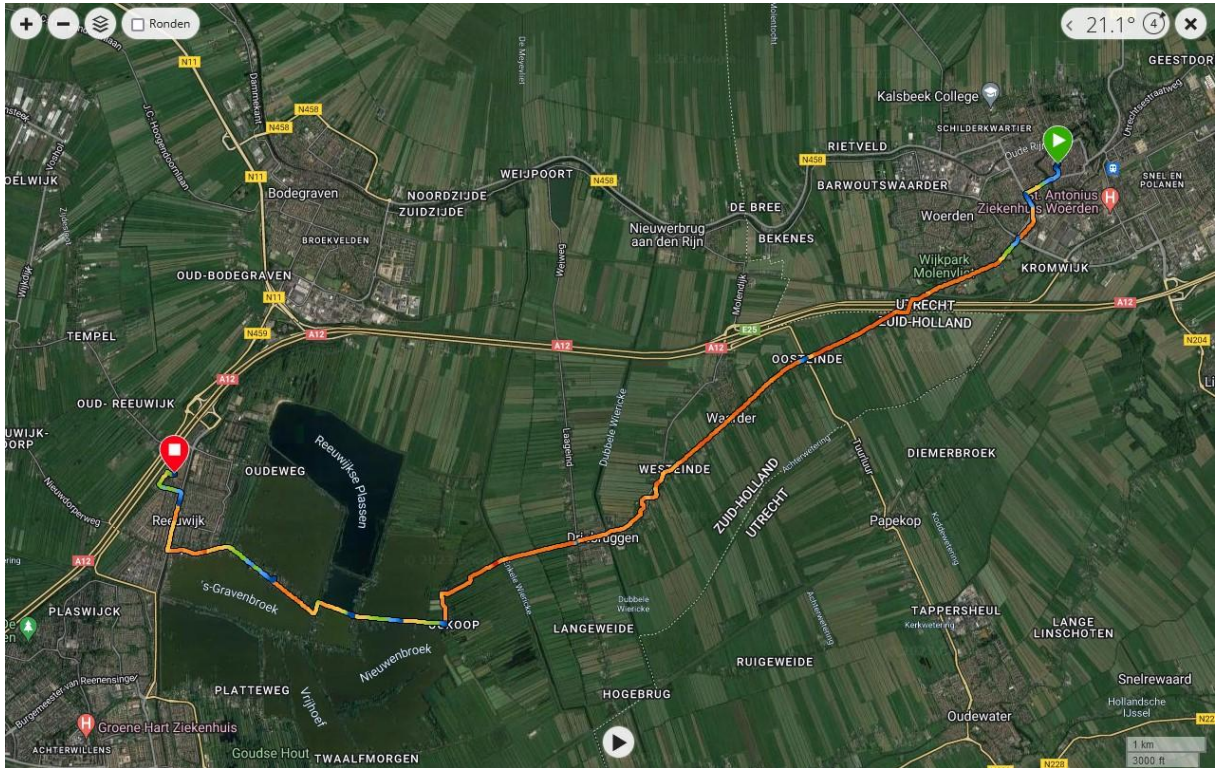

handen vol →

Ellen voor haar gastvrije huis. De pakjes stroopwafels zijn dan al vergeven.

Op bovenstaande kaart is goed te zien dat we met 21,1° C uit Woerden zijn vertrokken en dat er een stop is in Reeuwijk. Dat zit zo: Sportclub Reeuwijk bestaat 65 jaar en Ellen heeft daar een sterke connectie mee. Zo worden we daar op een drankje getrakteerd door Sportclub Reeuwijk. De club heeft n.l. ook een atletiekafdeling met die naam. Ellen is daar dus niet weg te slaan! En Hugo treft daar ook nog eens een paar leden, die hij heeft mogen begeleiden!

Dan weer op de fiets. Niet allen, want Ellen blijft daar nog als gaste achter en zal zich later op de avond weer bij ons melden. Ze denkt na het toetje, maar zien haar hier om half acht al, terwijl wij nog driftig zijn met het naar binnenwerken van het hoofdgerecht! Dit speelt zich af in het restaurant waar we vanmorgen vanuit zijn vertrokken: „Reeuwijkse Hout”!

*De laatste hap! Dan afscheid nemen van Rjen en Marian.
Afgesproken wordt dat we elkaar terugzien bij Ellen thuis om TIEN uur.*

*zondagmorgen 3 september
koffie met stroopwafeltje
op huisnummer 79*

Wetende dat Ellen op het stadhuis in Reeuwijk is getrouwd, kan ik het niet nalaten om het stadhuis op de foto te zetten. Dat is niets bij wat Hugo gedaan heeft: binnen treffen we

Koos en Ellen al hardlopend aan. Ja, na 50 jaar zitten die twee elkaar, volgens Hugo, nog achterna! Of de volgorde klopt? Zo staan ze te pronken in de kamer! Zegt dat genoeg?

Of moet Ellen achter Koos?

Na de koffie met stroopwafeltjes, moet er afgesproken worden waar we elkaar ontmoeten in Gouda. Hans en Ilja willen een parkeerplaats, voor hun elektrische auto, met oplaadpunt. De anderen gaan gewoon achter elkaar aanfietsend naar Gouda. De afspraak mislukt: op de parkeerplaats geen Hans, noch Ilja, noch auto met fietsen! Het mobiel biedt uitkomst en zo treffen we iedereen samen aan bij het stadhuis van Gouda. De fietsers stappen het plein op terwijl het klokkenspel van het stadhuis begint te spelen. Hé elf uur! Ja, daar komen de figuren al te voorschijn uit de zijwand van het stadhuis! Wat krijgen we precies te zien?

Het klokken- en poppenspel symboliseert de overhandiging van de stadsrechten door Graaf Floris de Vijfde aan het stadsbestuur in 1272. Het werd in 1961 geschonken door Geert Bouwmeester, oprichter van De Goudse Verzekeringen en ereburger van Gouda. Het speelt 2 minuten over het heel en half uur.

Na 2 minuten gaan de poppen naar binnen en sluiten de deuren.

*Bij de Waag begint de rondgang door Gouda, die keurig voorbereid is door Riet en ... dat kan ze fantastisch! Het begint met een anekdote over het gebouw ernaast. Het is het hotel en stadscafé „De Zalm”, waar men ooit gegeten heeft en te maken kreeg met een zielige behandeling! ↓ **Ik** bij een concurrerende stadsgids met op de achtergrond „De Zalm”. Hij heeft natuurlijk geen schijn van kans!*

Hotel De Zalm
 Herberg De Oude Salm wordt al in 1551 vermeld en geldt als de oudste herberg van Holland. Toen de eigenaar zijn pand wilde vergroten, werd hem te verstaan gegeven dat de daklijst minimaal zes voet (1.70 m) lager moest blijven dan die van de Waag. Hij had zich maar te schikken, maar uitte zijn ongenoegen door in de zijgevel -goed leesbaar vanuit de Waag- een steen met de spottende tekst: *Niet te Hooch, Niet te Laech, Van Passe* te plaatsen. In het derde kwart van de 19de eeuw werd De Zalm verbouwd en alsnog verhoogd. Het oude uithangteken in de vorm van een grote zalm siert tegenwoordig het Tolhuis aan de Haven. De naam herinnert nog aan de tijd dat Gouwenaars in de IJssel op zalm visten.

*Wij schuiven
 onze Riet
 zo weer
 naar de
 voorgrond!*

*En
 geven
 hem
 het
 nakijken!*

Nu kan Riet gaan vertellen over de Waag van Gouda:

De Waag in Gouda (ook wel de kaaswaag genoemd) staat op de Markt, tegenover de achterzijde van het stadhuis. De Waag is gebouwd naar een ontwerp van Pieter Post in 1668, nadat Gouda in 1667 van de Hollandse Rekenkamer het recht van de Waag voor vijftien jaar had kunnen pachten. Deze pachtovereenkomst met de rekenkamer werd daarna stilzwijgend verlengd. Pogingen om het waagrecht te kopen leden schipbreuk. Pas in 1806 werden de jaarlijkse betalingen aan het rijk beëindigd. In mei 1670 werden de balansen in het nieuwe gebouw opgehangen. De ontwerper van het gebouw, Pieter Post, was een jaar voor het gereedkomen van het gebouw overleden.

Met de bouw van de Waag werd tevens de hoogte van de andere gebouwen in de omgeving genormeerd. De daklijst van de naastliggende, in 1670 nieuw gebouwde, herberg De Zalm diende - volgens voorschrift van het stadsbestuur - ten minste zes voet lager te zijn dan die van 'de Waag'. Daarom is in de nu nog bestaande gevelsteen van dit gebouw onder de afbeelding van een zalm de tekst te vinden: „Niet te hoog niet te laech van passe”. De Goudse geschiedschrijver Ignatius Walvis vermeldt dat voor de bouw van de Waag verscheidene huizen - aan de Markt en direct achter de Markt gelegen - zijn aangekocht en afgebroken om de bouw mogelijk te maken.^[2]

Wat valt er te vertellen over het reliëf? Lees!

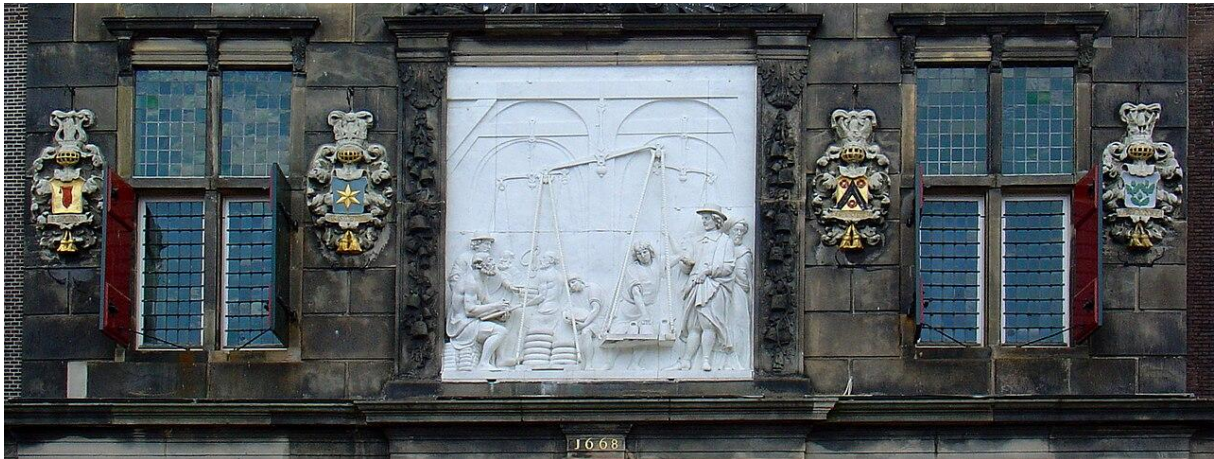
De bovenverdieping was voor de waagfunctie niet belangrijk en werd van 1668 tot 1907 door de Goudse schutterij gebruikt als wapenkamer. Daarna werd de ruimte achtereenvolgens gebruikt als expositieruimte, kantoor van een veearts, kantoor van de reinigingsdienst, het bureau van de plaatselijke VVV en een stand van het Nederlands Zuivelbureau.^[1] Sinds 1995 is in de Waag het "Gouda Cheese Museum" (eerder bekend onder de naam Goudse Kaas en Ambachtenmuseum) gevestigd.

Oorspronkelijk werden er in de Waag allerlei zaken gewogen, maar "van lieverlede is het gebruik van de Waag beperkt tot het wegen van kaas".

Het reliëf in de voorgevel is van beeldhouwer Bartholomeus Eggers. Waarschijnlijk is het ontwerp van de hand van architect Pieter Post. Hierop staan mensen afgebeeld in een ruimte met zuilen en bogen, die kaas wegen en notities maken. Vreemd genoeg is aan de rechterzijde ook een Arabier afgebeeld. Deze staat achter een tweede staande persoon, waarschijnlijk een koopman. Bij de restauratie was aanvankelijk niet duidelijk wat deze persoon in zijn linkerhand hield. Na bronnenonderzoek is gekozen de man een perkamentrol in de hand te geven.

Ter weerszijden van het reliëf bevinden zich de wapens van de vier burgemeesters van

Gouda, die in het bouwjaar 1668 de burgemeestersfunctie vervulden. Links de wapens van Floris Cant en Gerard Sterre en rechts de wapens van Donatus van Groenendijck en Jacob Bonser. In 1799 werden op last van de Franse bezetters de familiewapens weggekapt. De reliëfs van de wapenschilden zelf bleven gespaard. Bij de restauratie in de vijftiger jaren van de 20e eeuw werden de familiewapens, in opdracht van de toenmalige burgemeester James, op de wapenschilden geschilderd.

We steken het plein over en lopen opnieuw langs het stadhuis. Als we er ver genoeg vandaan zijn, kunnen we het hele gebouw in één keer op de foto zetten! Eerst nog vanuit de Waag langs de achterkant van het stadhuis. We zien Ellen, Ilya, Hugo, Anneloes en Hans het stadhuis van de achterkant naderen..

De voorkant ziet er heel anders uit!

Het Oude Stadhuis van Gouda bevindt zich op de Goudse Markt. Het stadhuis stamt uit de 15e eeuw en wordt beschouwd als een van de oudste gotische stadhuisen van Nederland. Opvallend zijn de zes verschillende beelden op de voorgevel van het stadhuis, zoals Karel de Stoute en Filips de Goede. Al voor 1695 heeft er ten minste één beeld in een nis aan de voorgevel gestaan. Uit oude stadsrekeningen blijkt dat in de andere nissen wellicht de

*beelden van Karel de Stoute en zijn gemalin hebben gestaan. En misschien ook wel die van Filips de Goede en zijn gemalin. Vanaf 1695 hingen er aan de voorgevel van het Stadhuis twee andere beelden. Het waren vrouwenfiguren. Zij stonden symbool voor **WIJSHEID** en*

***STANDVASTIGHEID**. Deze beelden zijn gemaakt door de beeldhouwer Jan Gijsselingh jr. In 1882 werden ze verwijderd. De beelden werden geschonken aan het Goudse museum, dat ze een tijdlang heeft uitgeleend aan het Kantongerecht. Inmiddels zijn de beide beelden verplaatst naar de Museumtuin.*

Pas veel later, in 1960, werden de beelden op de gevel van het Stadhuis geplaatst.

Van links naar rechts:

*een engel,
Floris V,
Jacoba van Beijeren,
een engel,
Karel de Stoute,
Philips de Goede,
Philips de Schone
en Maria van Bourgondië.*

Al deze namen zijn toonaangevende hoofdrolspelers in de Goudse geschiedenis geweest. Zo gaf Floris V

Gouda in 1272 stadsrechten en Maria van Bourgondië was vorstin van de Nederlanden.

Hier de beelden van dichterbij:

Dan is aan de buitenkant deze gezellige kraan te zien. Ook het wapen van Gouda vind je herhaaldelijk terug op dit gebouw en in de stad zelf!

over het wapen van Gouda

Het Goudse stadswapen is een gespiegelde versie van het wapen van de adellijke familie Van Der Goude. Sommige familieleden waren in de 14e eeuw schouten. Een schout had een ambtelijke functie en zij waren in de middeleeuwen verantwoordelijk voor de openbare orde. Er is een groot vermoeden dat het Goudse stadswapen hier vandaan komt, maar niemand weet het zeker.

Het Goudse stadswapen is heraldisch, wat betekent dat de wapenuitrustingen van ridders hiermee versierd werden. In het rood van het schild is een paal van zilver te zien, met aan weerszijden drie verticaal geplaatste zespuntige sterren van goud. Boven het schild is een kroon met vijf fleurons van goud te zien die omgeven wordt door een doornenkran. Aan weerszijden van het schild staan twee leeuwen. Maar wat betekenen deze symbolen eigenlijk? De kleur rood (keel) staat in het heraldisch symbool voor moed en opoffering. Het goud staat voor wijsheid en rijkdom. Het zilver staat

symbool voor trouw. De leeuwen zijn de wapendieren en deze staan symbool voor moed.

De kroon geeft een rang aan. De kroon op het Goudse stadswapen is een markiezenkroon. De zespuntige ster staat symbool voor het zonnewiel, of voor God. Het bied bescherming en staat voor overwinning. De doornenkranen staat symbool voor Christus en het martelaarschap.

Pas sinds 1691 komt er ook een wapenspreuk voor. Deze spreuk is onder het schild te zien en luid: "Per aspera ad astra". Vertaald betekent het: "Door de doornen naar de sterren". In 1750 wordt de spreuk een standaard.

Wie de bedenker is van de stadsspreuk is altijd onduidelijk gebleven. Er is een vermoeden dat een rector van de Latijnse school de spreuk heeft bedacht. Maar het kan ook heel goed zijn dat de toenmalige burgemeester van Gouda genaamd Johan van der Does, de auteur is geweest.

Op 24 juli in 1816 is het wapenschild officieel door de Hoge raad van Adel bevestigd.

Het stadhuis stond niet altijd op deze plek. Tijdens een brand in 1438 werd het verwoest. Besloten werd dat het nieuwe stadhuis vrij moest komen te staan en daarom werd in 1448 begonnen met de bouw van het nieuwe stadhuis op het marktveld, toen nog drassig gebied. Elf jaar later was de bouw voltooid, maar al in 1450 werd het gebouw in gebruik genomen. Vroeger heeft er water rondom het stadhuis gelegen, want in de 17e eeuw was het stadhuis alleen bereikbaar via een valbrug.

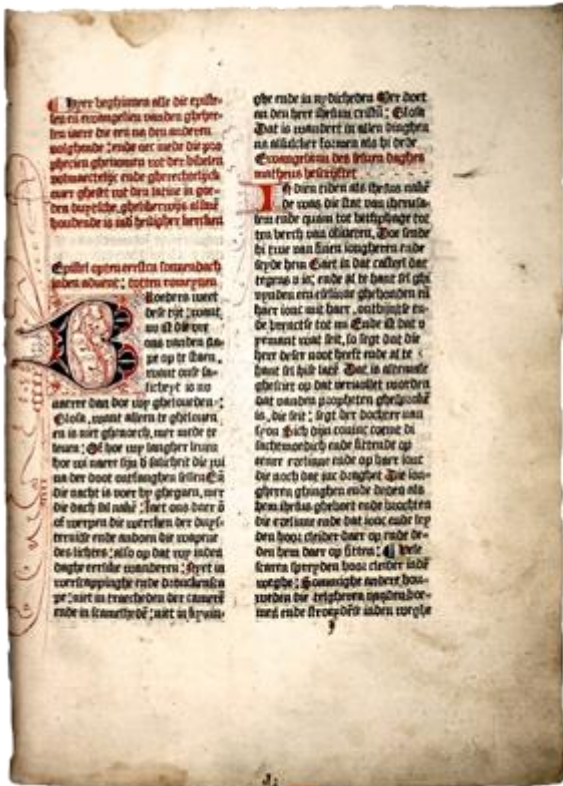

We wandelen verder en komen in de „TUIN van het WILLEM VROESENHUY'S” Daar ontdekt Ilja een imposante boom en gaat ermee in gesprek. Ze heeft mij niet

verteld wat ze allemaal aan de weet is gekomen! Daardoor mis ik een stuk verhaal van Riet, die met de rest van de groep bij een beeld staat. Zo te zien een persoon bezig met een drukpers. Het blijkt te gaan om Gheraert Leeu te gaan

Gheraert Leeu

De Goudse boekdrukker Gheraert Leeu introduceert belangrijke vernieuwingen in het drukproces. Daarmee legt hij de basis voor Gouda als drukkersstad.

Gheraert Leeu is van groot belang voor de boekgeschiedenis. Als Leeu in Gouda de deuren van zijn drukkerij opent, bestaat de moderne techniek van boekdrukken een kwart eeuw. Leeu is de eerste die Nederlandstalige werken drukt voor niet-geleerd burgerpubliek. Niet alleen in zijn devote literatuur, maar ook in de presentatie van zijn drukwerk is Leeu vernieuwend. Zo importeert hij lettertypes uit Italië en is hij de eerste die op vernuftige wijze afbeeldingen in de tekst integreert. Ook introduceert Leeu de titelpagina. Zijn vindingrijke druktechniek krijgt in heel Europa navolging.

Zijn leven eindigde op dramatische wijze. In december 1492 heeft hij een arbeidsconflict met zijn letterzetter Henrie van Symmen. Deze wilde zelfstandig worden, maar Leeu wilde hem in dienst houden uit angst dat zijn concurrentiepositie zou verzwakken. Het liep uit op een handgemeen, waarbij Van Symmen, Leeu aan het hoofd verwondde met een 'cleyne steecxken' waaraan Leeu twee of drie dagen later overleed. Dat wij zo goed geïnformeerd

zijn over de dood van Leeu, beter dan over zijn jonge jaren, is vanwege een rekening van Jan van Ranst, schout van Antwerpen van 24 juni tot 25 december 1493. In die rekening wordt de dood van Gheraert Leeu beschreven.

Er is meer te ontdekken in dit kleine parkje dan een imposante boom en een belangrijk drukker: Een aanplakbiljet attendeert ons erop: Erasmus! Zijn buste hebben we al vlug ontdekt en we gaan erbij staan!

Deze man is nog steeds WERELDBEROEMD! En daarom een extra stuk informatie!

Erasmus dankt zijn naam aan de in de 15e eeuw populaire heilige Erasmus van Formiae, van wie ook zijn vader Gerard een devote vereerder was. Dat hij eerst Geert Geerts (ook Gerhard Gerhards of Gerrit Gerritsz) zou hebben geheten, is een legende die pas in de 17e eeuw is ontstaan. Zijn geboorteplaats is Rotterdam, maar op een bekend houten borstbeeld staat Goudæ conceptus, Roterodami natus (Latijn: in Gouda verwekt; in Rotterdam geboren). Volgens een notitie van de Goudse historicus Renier Snooy (1478-1537), zou Erasmus in Gouda zijn geboren. Erasmus zelf schreef echter (in het Latijn) dat hij geboren was in Rotterdam.

Erasmus was een onwettig kind; in die tijd sprak men van een defectus natalis. Zijn vader, die hij Gerardus noemt, was een priester in Gouda en zijn moeder diens huishoudster. De moeder van Erasmus, Margaretha, die als familienaam Rogerius (Rutgers) zou hebben gehad. Zij was een dochter van een chirurgijn uit Zevenbergen. Zijn vader Gerardus was van tien broers de op een na jongste en men besloot dat "uit zoveel en er één aan God gewijd zou worden" – en dat werd vader dus.

De moeder heeft haar zwangerschap waarschijnlijk in Rotterdam doorgebracht om het 'ongelukje' te verbergen. Een jaar voor de geboorte van Erasmus kregen zijn ouders al samen een kind: Pieter.

Erasmus heeft drie jaar in Rotterdam gewoond en is toen vertrokken naar Gouda. Zijn leven lang heeft hij het idee over zijn onwettige geboorte moeten torsen en de gevolgen moeten dragen van de 'geestelijke' status waarin hij door zijn opvoeding was terechtgekomen. Pas rond zijn vijftigste (1517) werd Erasmus dankzij pauselijke dispensatie van de ernstige maatschappelijke gevolgen van zijn onwettige geboorte verlost. Hij heeft nogal met zijn levensverhaal gehaspeld, waarbij hij in zijn brieven aan de paus gebruik heeft gemaakt van een achternaam die wellicht van zijn moederszijde stamt. Al doende heeft hij zijn jeugd jaren gemystificeerd en zijn geboortjaar met onzekerheden omhuld.

*Wil je nog meer weten? De PC geeft nog een bak informatie!
Over de buste nog wat duidelijker de informatie op het bordje aan het hekwerk;*

Dit beeld is gelijk aan het bovendeel van het standbeeld van Erasmus vóór het Vossius-gymnasium, Amsterdam. Het bronzen borstbeeld werd in 1954 aangekocht door de Stichting voor Culturele Samenwerking en was bedoeld voor het Erasmus Huis in Jakarta, maar kon daar niet worden geplaatst na het uitroepen van de staat Indonesië. Het beeld werd teruggestuurd naar Nederland en kwam in het depot van het Rijksmuseum terecht. Eind jaren '60 werd het beeld geschonken aan een museum in Paramaribo, waar het na enkele jaren uit de museumtuin werd ontvreemd. De Goudse museumdirecteur Jan Schouten vond de buste terug als vogelverschrikker in de rijstvelden. Dankzij de Stichting Culturele Samenwerking tussen Nederland Suriname en de Nederlandse Antillen kwam de buste terug naar Nederland in de stad van de jeugd van Erasmus, Gouda. Aanvankelijk kreeg de buste een plek in de Goudse museumtuin. Vanaf 27 oktober 2009 prijkt het beeld in de Willem Vroesentuin achter de Sint Janskerk.

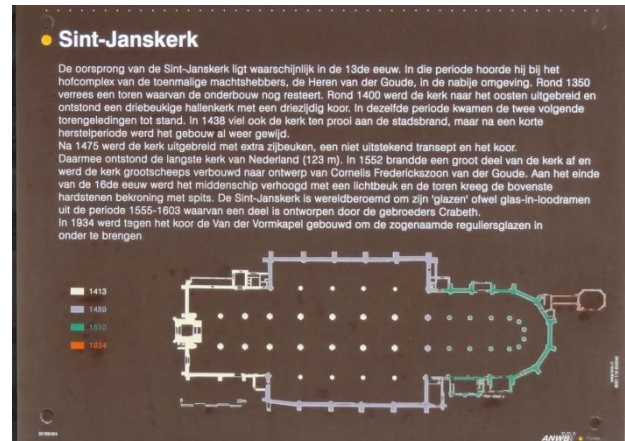

We verlaten de omheinde tuin en lopen langs de St. Janskerk waar een dienst gaande is. Een bezoek is nu dus niet mogelijk. Wel kun je het koor binnen, hier buiten horen zingen!

Maar er is nog voldoende te bekijken en we wandelen dus rustig verder richting het Lazaruspoortje. Daarachter is een museum met een parkje!

Eerst zien we nog een GAPER aan de muur hangen. En jawel hoor; achter de muur bevindt zich een apotheek!

Lazaruspoortje

Oorspronkelijk gaf dit poortje toegang tot het Leprozenhuis, elders in de stad. Het is van de hand van de steenhouwer Gregorius Cool (ca. 1570-1629). Hij vervaardigde ook het indrukwekkende bordes van het Stadhuis op de Markt. Op het reliëf boven de doorgang van de poort is het Bijbelse verhaal van de arme Lazarus en de rijkard te zien. In 1964 werd het Lazaruspoortje verplaatst en weer opgebouwd op deze plek, voor Museum Gouda. Rechts in de doorgang is een ander werk van Cool te zien. Deze gevelsteen prijkte op de voormalige looihal, waar Gouds laken werd gekeurd.

**leprozen
ander woord voor
melaatsen**

En naar alle waarschijnlijkheid is hij degene die het Lazaruspoortje heeft ontworpen. Op het poortje is Lazarus afgebeeld met een likkende hond en rijke mannen aan een tafel. Boven dit tafereel draagt Abraham Lazarus op zijn schoot. Het reliëf rechts, dus aan de binnenkant van de poort, is waarschijnlijk ook van zijn hand. En weer zien we het wapen van Gouda prompt aanwezig!

*Dit aan de
binnenkant!
Is het ook van
Gregorius
Cool?*

Het is niet bekend wanneer Gregorius Cool het levenslicht ziet. Daarnaast is het ook niet duidelijk of hij uit Freiberg of Freiburg komt. Wat we wel weten is het volgende. Zijn werk in Gouda stamt uit de zeventiende eeuw en vanaf april 1615 is hij ook poorter van Gouda. Het jaar daarvoor gaat hij met Petronella Aryensdr in ondertrouw. Zijn werkplaats is in de Sint-Janskerk, maar verhuist naar een huis achter de kerk. Eerst is dat nog aan de noordzijde van de kerk, maar na een tweede verhuizing is dit aan de zuidzijde van de kerk. Zijn eerste werkopdracht in Gouda is die van het bordes van ons Stadhuis. Het Stadhuis

was op dat moment nog omringd door water en kon alleen via een valbrug bereikt worden. Het duurt ruim een jaar (1602-1603) voordat het bordes klaar is. Na deze opdracht volgt

gelijk de volgende, namelijk een gevelsteen. En niet zo maar een gevelsteen. Nee, deze gevelsteen is de gevelsteen van het weeshuis in Gouda. Maar ook daar blijft het niet bij. Zo heeft hij het fries boven de toegangspoort van het Willem Vroesenhuis ontworpen en vervaardigd.

Het fries werd in 1614 vervaardigd door hem. Hij kreeg daarvoor 227 gulden en 15 stuivers. Op de afbeelding zijn drie regenten te zien, die zich bekommeren om het lot van vijf oude mannen. De spreuken "Spartam-Nacti" en "tempora-labuntur" resp. "Sparta bereikt of verworven" en "de tijd verglijdt" staan symbool voor de functie, die dit gebouw gedurende zo lange tijd in Gouda heeft vervuld.

Er is veel gesteggeld over de betekenis van de Latijnse tekst, maar het moet dit waarschijnlijk zijn.

'Gij bewoners van dit huis hebt in het leven niet het beste deel gekregen; probeer er het beste van te maken'. Sparta slaat *niet op het huis zelf*; de charitatieve instellingen in ons land in de Gouden Eeuw stonden ten aanzien van aantal en inrichting in Europa aan de spits. De negatieve klank van Sparta betreft het feit dat de bewoners van het huis armlastig waren en hun status van vrij en zelfstandig burger hadden verloren. Wat dit betekende voor de mensen die in zo'n instelling moesten leven, vooral wanneer zij betere dagen hadden gekend, daarover bekommerde niemand zich, en zeker de regenten niet.

Genoeg geschreven over de reliëfs. We gaan de tuin in!

De mannen nodigen de vrouwen uit om plaats te nemen achter een schuttersstuk/doelenstuk, waar de gezichten zijn uitgezaagd. Er is plaats voor vier hoofden en er zijn slechts drie heren, maar ..... wel vier vrouwen. Herkennen jullie je zelf?

Dan is het druk voor de horeca in deze tuin. Toch volgen we een paadje en bekijken de in de tuin staande kunst en oudheden! Het museum gaan we niet binnen, want we „moeten” ook nog verder de stad door! Ik zal een paar foto's op het blad hieronder plaatsen. Dat is echt maar een gedeelte van wat er te zien is! Zonder bijschriften; dat wel!

Ik ben te lang druk geweest met fotograferen. Samen met Ilja begin ik aan een achtervolging. De anderen hebben natuurlijk geen schijn van kans! We hoeven zelfs geen sprintje te trekken. Een paar hoeken verder zien we Ellen en Hans, die het beiden moeilijk hebben. Niet op het bankje hoor, maar wel als er gewandeld, maar vooral als er stil gestaan moet worden!

Ze gaan toch nog een stukje mee, maar na een half uur als we de „Donkere Sluis” en

de visafslag gezien en beluisterd hebben, besluiten we bij het „Admiraalshuis” om de route in te korten. Hans gaat terug naar de Markt en Ellen zoekt een rustig plaatsje en houdt ons in de gaten. Knap Ellen wat jij allemaal al gefietst en gewandeld hebt met jouw beenprobleem! En dan de hitte er nog bovenop: „Petje af!”

*Dus hier eerst de doortocht van de visbank!
Daaronder wat informatie over de visbanken in Gouda!
Dan door naar het „Admiraalshuis”.*

De Visbanken

De Goudse vismarkt aan de Gouwe (een gekanaliseerde rivier) bestaat uit twee overdekte galerijen uit 1588 met twee rijen van negen natuurstenen zuilen van de Dorische orde (XVIII), gedekt door schilddaken, aan weerszijden van het water. De daklijst is met triglyphen versierd. In 1600 kregen de banken een overkapping, in 1676 en 1706 werden ze verbouwd, uit deze laatste verbouwing stamt waarschijnlijk ook het tegen de noordelijke galerij staande commissarishuisje met gebosseerd metselwerk (zichtbare kant ruw gehakt!) en een tentdak. De galerijen werden rond 1910 gerestaureerd en nogmaals, aan het begin van de jaren vijftig, gelijk met het opknappen van de walkanten. Op beide kademuren zijn ijzeren balustraden (XVIII) aangebracht.

Admiraalshuis

Het Admiraalshuis dankt zijn naam aan de vice-admiraals Johan den Haen en Roemer Vlacq, die er in de 17de en 18de eeuw woonden. Het huis is begin 17de eeuw gebouwd, maar voorgevel en interieur dateren uit 1757 toen Vlacq het pand betrok. De gevel in rijke Lodewijk XV-stijl is in hardsteen opgetrokken. Op de verdieping siersmeedwerk met vergulde RV, er onder 1757 in sierlijke krullen. Houten attiek en fries met decoratief snijwerk. Het interieur is rijk aan stucwerk, plafondschilderingen en andere details.

We blijven aandachtig luisteren. Hier de groep nog compleet!

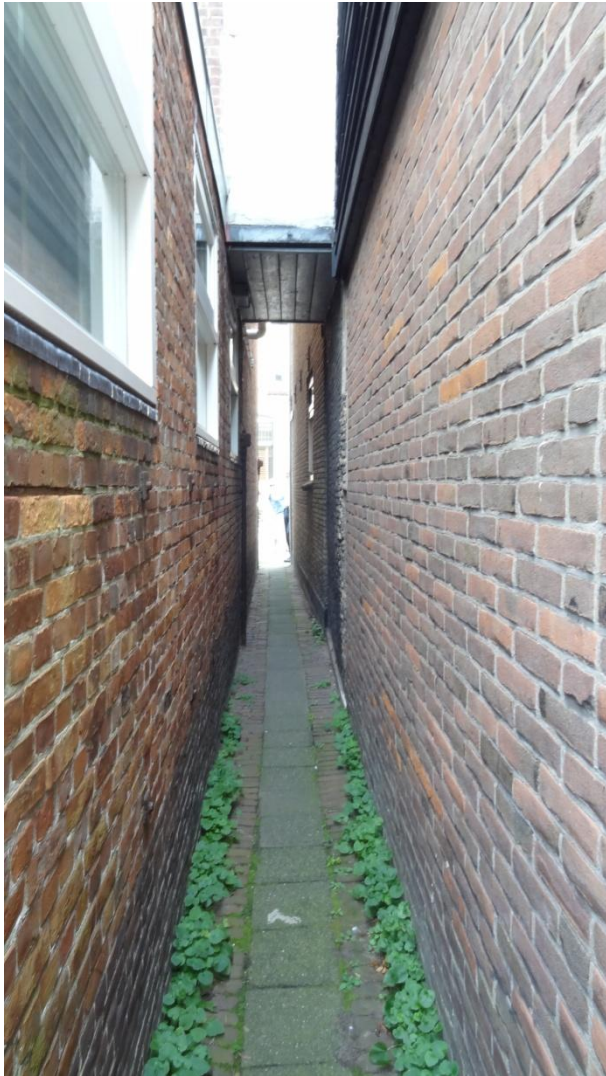
Riet verrast ons nog met een mooi verhaal over de Lutherse kerk, die we passeren. „Kijk eens omhoog. Wat zie je boven op de toren staan?” Hieronder het antwoord!

Een anekdote over de relatie tot het symbool van de latere Lutherse kerk is de volgende: Vlak voordat Jan Hus de brandstapel betrad, schijnt hij de volgende woorden hebben gezegd: “Ik zal gebraden worden als een gans (Hus betekent gans in het Tsjechisch), maar ik zal wederkeren als een zwaan!” Later heeft de Lutherse gemeenschap de zwaan gekozen als symbool van haar religie. De zwaan siert sindsdien de Lutherse kerkgebouwen.

Dan twee zaken waar we ons over verbaasden: de smalle steegjes (bestrijding bij brand makkelijker als de huizen niet aan elkaar grenzen!) en dat het lijkt dat de voedselbank er al veel eerder was! Een verslag december 1918.

In het nieuws zijn vaak berichten over voedselbanken. Nu zijn die banken niet iets nieuws. Er is een oude voorloper: de gaarkeuken. Hier het pand van de oude Volksgaarkeuken. Ene Henriëtte Hofman (1825-1886) besloot dat een dergelijke gaarkeuken zou moeten komen in één van haar panden aan de Oosthaven. De erfgenamen waren daar niet zo enthousiast over. Ik vermoed dat zij dat pand aan de Oosthaven al onderling verdeeld hadden en in gedachten hadden ingericht. Daardoor werd een er nieuw pand aan de Keizerstraat betrokken. Deze keuken heeft het lang

Overzicht der Maand *December* 1918

D A G en D A T U M.	AANTAL VERKOCHTE PORTIËN			Gebruikt door het Personeel.			De verkochte en verbruikte porties zijn over de spijzen verdeeld als volgt:
	Porties à 10 ct.	Ont- bijt.	Aan diversen ontvangen	Porties à 10 ct.	Porties à 10 ct.	Ont- bijt.	
Vrijdag	1.	61	48	13	21	7	6 4
Zaterdag	2.	109	30	10	11	7	8 139 3
Zondag	3.	118	21	37	3	10	7 7 4 F.3
Vrijdag	4.	91	12	32	10	7	7 7 7
Zaterdag	5.	70	15	32	3	9	7 8
Vrijdag	6.	91	19	26	7	3	7 6
Zaterdag	7.	62	10	40	3	7	7 5 0 5
Vrijdag	8.	72	48	20	3	6	4 6 7 8
Zaterdag	9.	81	24	15	10	7	6
Vrijdag	10.	82	18	13	3	7	7
Zaterdag	11.	93	19	10	10	7	7 5 2 1
Vrijdag	12.	73	21	14	10	10	7 7 1 8 6
Zaterdag	13.	62	10	10	10	7	7 7
Vrijdag	14.	79	10	20	3	10	7 7 1 3 5 0
Zaterdag	15.	61	33	9	8	6	5
Vrijdag	16.	73	10	13	10	7	6
Zaterdag	17.	83	20	13	3	7	7 7 7 7
Vrijdag	18.	70	17	7	3	7	7 7 7 7
Zaterdag	19.	30	7	10	3	7	7 7 7 7
Vrijdag	20.	82	16	14	10	5	7 7 7 7
Zaterdag	21.	77	16	10	1	10	5 7 7 7 7 7
Vrijdag	22.	47	21	13	10	7	8 7 7 7 7 7
Zaterdag	23.	70	21	14	11	7	8 7 7 7 7 7
Vrijdag	24.	66	11	3	12	7	8 7 7 7 7 7
Zaterdag	25.	49	17	8	11	7	8 7 7 7 7 7
Vrijdag	26.	50	17	3	10	7	7 7 7 7 7 7
Zaterdag	27.	45	7	14	2	9	7 7 7 7 7 7
Vrijdag	28.	64	16	7	10	7	8 7 7 7 7 7
Zaterdag	29.	36	10	7	8	7	8 7 7 7 7 7
Vrijdag	30.	81	17	8	10	7	8 7 7 7 7 7
Zaterdag	31.	79	—	13	10	7	8 7 7 7 7 7
Totaal	2202	797	—	797	66	199	207 198

RECAPITULATIE.						
Verkocht in de zaal	Aantal	Aantal	Aantal	Verkocht	Aantal	Het oorspronkelijke aantal verkochte porties was per dag:
Afgehaald	2202	797	—	339 20	294	201 198
TOTAAL	2794	661	—	482 60	2998	862 198
Personen-porties	—	—	—	—	—	—
Verkocht	—	—	—	—	—	—
TOTAAL	—	—	—	—	—	—
Diversen	—	—	—	—	—	—
Totaal	—	—	—	—	—	—

Totaal 1202 per dag
Drië in de maal op
Aan 662 per dag
dan over de laatste maand van 1917.

volgehouden. Rond 1960 kwamen er jaarlijks ongeveer 20.000 mensen om voor een gering bedrag een maaltijd te nuttigen. In 1987 sloten de deuren wegens gebrek aan belangstelling. Ik vraag mij af of 30 jaar later er niet weer belangstelling zou zijn, met de toename aan daklozen, verwarden en eenzamen.

Via Mallegatsluis draaien we terug naar Hans!

Het laatste en opmerkelijke voorvalletje komt wederom van Ellen. We lopen langs een straat met allemaal foto's van Oud-Gouda. Zegt Ellen ineens: „Zie hier het huis van mijn moeder!”

*Het huis bestaat nog steeds en wel in de Spoorstraat.
Rond half twee hebben we een terrasje gescoord en kunnen we toosten!*

*Op de
goede
afloop!*

Daarna doen we ons tegoed aan iets warmes!

*Riet
en
Ellen
bedankt!*

*Graag tot
zaterdag 7
september
2024*